

תולדות האומנות והבנתה

סמל שאלון: 50381

קיץ תשפ"ד (2024)

בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

פרק ראשון (30 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 15 נקודות).

פרק שני (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5-8 (לשאלה – 25 נקודות).

פרק שלישי (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 9-12 (לשאלה – 25 נקודות).

פרק רביעי (20 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים:

א. אומנות קלאסית

ב. אומנות הרנסנס

ג. אומנות הבארוק

ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית

ה. אומנות האסלאם

עליכם לבחור בנושא שלמדתם עליו בהעמקה, ולענות על אחת מן השאלות בנושא זה (לשאלה – 20 נקודות).

תולדות האומנות והבנתה

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	התבוננות ביצירות אומנות	-	(14x2)	-	28 נקודות
פרק שני	-	נקודות מוצא	-	(18x3)	-	54 נקודות
פרק שלישי	-	אומנות בהקשרים שונים	-	(18x1)	-	18 נקודות
פרק רביעי	-	העמקה בתקופה או בנושא	-	סך הכול	-	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות.
סך כל השאלות שעליהן יש לענות בבחינה זו הוא שש.
- אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
- כדי לענות על שאלות 10 ו-11 על התלמידים לצרף למבחן שני תצלומי צבע של יצירותיהם.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – התבוננות ביצירות אומנות (28 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–4 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. התבוננו בציור שבנספח: **ייחור**, אלון קדם, 2023. (תמונה 1)
 - א. תארו את הציור ואת האווירה שנוצרת בו. בתיאורכם הסתמכו על שני דימויים (לפחות) שבאים לידי ביטוי בציור. (7 נקודות)
 - ב. הסבירו באמצעות שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: קומפוזיציה, גודל, פרופורציה, צבעוניות, כיצד באה לידי ביטוי האווירה שבציור. (7 נקודות)
2. התבוננו בתצלום הפסל שבנספח: **חיי טיפה**, נובויה ימגוצ'י, 2008. (תמונה 2)
 - א. תארו את הפסל. בתיאורכם התייחסו לדימויים שמרכיבים את הפסל. (7 נקודות)
 - ב. הסבירו את הקשר בין שם היצירה לדימויים שציינתם בסעיף א. בתשובתכם הסתמכו על שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: קומפוזיציה, גודל, פרופורציה, טקסטורה. (7 נקודות)
3. ליאת אלבלינג בונה מקטים (מודלים קטנים) של חללים כדי לצלם אותם. התבוננו בשני תצלומי המקטים שבנספח: • **ללכת לאיבוד**, ליאת אלבלינג, 2015. (תמונה 3)
• **אחת שתיים שלוש**, ליאת אלבלינג, 2015. (תמונה 4)
 - א. תארו את שתי היצירות. בתיאורכם התייחסו לאווירה שנוצרת בכל יצירה ולדרך המבע (סגנון) שבה בחרה האומנית בכל אחת מהן. (7 נקודות)
 - ב. הציגו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בין שתי היצירות. בססו את תשובתכם על השוואה בין שתי היצירות באמצעות שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: קומפוזיציה, צבעוניות, צורניות, אור וצל, תאורה, פוקוס. (7 נקודות)
4. התבוננו במבנה האדריכלי שבנספח: **מרכז ספורט המים**, זהא חדיד, לונדון, 2008–2011. (תמונות 5–7)
 - א. תארו את המבנה החיצוני של מרכז ספורט המים. הסבירו את הקשר בין צורתו לייעודו. (7 נקודות)
 - ב. הסבירו כיצד באים לידי ביטוי במבנה של מרכז ספורט המים שניים מן האמצעים האדריכליים: צורה, חומר, קומפוזיציה, זרימה. (7 נקודות)

פרק שני – נקודות מוצא

שימו לב: • מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
• אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

5. יצירה-אומן-חברה: אירוע היסטורי

אומנים רבים מתייחסים ביצירותיהם לאירועים היסטוריים.

א. בחרו ביצירה שיש בה התייחסות לאירוע היסטורי.

ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו מהו האירוע ההיסטורי שאליו מתייחסת היצירה.

(7 נקודות)

ב. תארו את התחושות העולות מן היצירה. בססו את תשובתכם על דימוי אחד ועל אמצעי אומנותי אחד. (11 נקודות)

6. מסורת וחדשנות

יצירות אומנות רבות מתולדות האומנות מצוטטות או זוכות למחווה באומנות המודרנית והעכשווית.

א. בחרו ביצירת אומנות שצוטטה או זכתה למחווה.

ציינו את שם האומן, את שם היצירה ואת התקופה שבה היא נוצרה. תארו את היצירה בקצרה. (7 נקודות)

ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או העכשווית שיש בה מחווה ליצירה שבחרתם בסעיף א.

ציינו את שם האומן ואת שם היצירה. הסבירו כיצד השתמש האומן ביצירה המקורית, ומהי המשמעות החדשה שנוצרה

בעקבות הציטוט או המחווה. (11 נקודות)

7. דרכי התבוננות במציאות וייצוגה – זהות ובדין

נושא הזהות הוא נושא מרכזי ביצירה של אומנים רבים. יש אומנים שעוסקים בזהות של אישיות קיימת או בזהות של דמויות דמיוניות.

א. בחרו ביצירה שבה האומן עוסק בזהות.

ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (7 נקודות)

ב. הסבירו כיצד נושא הזהות בא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם, וציינו אם הדמות ביצירה שבחרתם היא אישיות קיימת או דמיונית. בתשובתכם התבססו על דימוי אחד ועל אמצעי אומנותי אחד. (11 נקודות)

8. מסורת וחדשנות – הרחבת שפת האומנות – מיצב, מיצג

א. בחרו ביצירה שיש בה אלמנט של שיתוף קהל או קהילה.

תארו את היצירה והסבירו מהו הרעיון המרכזי בה.

הסבירו כיצד האומן משתף את הקהל או את הקהילה ומהי מטרת השיתוף. (7 נקודות)

ב. הסבירו כיצד אחד מן המושגים שלפניכם בא לידי ביטוי ביצירה שבחרתם:

ממד הזמן: משך זמן היצירה והשפעתו על משמעות היצירה;

מיקום: היכן מתרחשת היצירה, מהי חשיבותו של המיקום ומהי תרומתו למשמעות היצירה. (11 נקודות)

פרק שלישי – אומנות בהקשרים שונים

שימו לב: • מן הפרקים השני והשלישי יש לענות על שלוש שאלות סך הכול – מכל פרק על שאלה אחת לפחות (לכל שאלה – 18 נקודות; סך הכול – 54 נקודות).
• אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

9. ביקור בתערוכה

- א.** בחרו בתערוכה שביקרתם בה במסגרת לימודי האומנות.
צינו את שם התערוכה, את נושא התערוכה והיכן היא הוצגה.
תארו בקצרה יצירה אחת מן התערוכה. (8 נקודות)
- ב.** הסבירו מדוע בחרתם להתייחס ליצירה שתיארתם בסעיף א.
תארו את אופן הצבת היצירה או את המיקום שלה בחלל התערוכה, והסבירו את אופן הצבתה או מיקומה. (10 נקודות)

10. דיאלוג עם אומן

אם בחרתם לענות על שאלה זו, עליכם לצרף תצלום של היצירה שיצרתם בשיעורי האומנות.

- א.** במהלך הלימודים בסדנת האומנות יצרתם יצירה בעקבות דיאלוג עם אומן.
הסבירו את בחירתכם באומן זה. בתשובתכם התייחסו לנושאים שהאומן עוסק בהם ביצירותיו, לדרך המבע שמאפיינת אותו ולאמצעים האומנותיים הבולטים ביצירותיו. (8 נקודות)
- ב.** הסבירו את הדיאלוג של היצירה שלכם עם היצירה של האומן. בתשובתכם התייחסו לרעיון של היצירה שלכם, ולשניים מן האמצעים האומנותיים: סגנון, דימויים, צבעוניות, טכניקה, חומרים, שמתכתבים עם היצירה או היצירות של האומן. (10 נקודות)

11. אוצרות

אם בחרתם לענות על שאלה זו, עליכם לצרף תצלום של התערוכה שאצרתם (מקט / חלל אמיתי / חלל וירטואלי).

- א.** בסדנת האומנות אצרתם תערוכה. ציינו את שם התערוכה ואת הנושא שלה. הסבירו מדוע בחרתם לעסוק בנושא זה.
בחרו שלוש יצירות שהוצגו זו בצד זו או בקרבה זו לתערוכה שאצרתם, ציינו את שמות האומנים ואת שמות היצירות, והסבירו מדוע בחרתם להציג אותן בסמיכות. (9 נקודות)
- ב.** ציינו יצירה ששקלתם להציג בתערוכה שאצרתם, אך בחרתם שלא להציג אותה.
צינו את שם האומן ואת שם היצירה, והסבירו מה היו השיקולים להציג אותה ומדוע בחרתם שלא להציגה בתערוכה. (9 נקודות)

12. מאמרים

לפניכם שני מאמרים, שכל אחד מהם עוסק באומנית המתמודדת עם נושא הזהות ביצירותיה:

- "סקסיזם, מיליטריזם ושדה האומנות הישראלית: התקבלותה של ביאנקה אשליגרשוני" מאת איילת כרמי.
- "יציאת מצרים של זויה צ'רקסקי" מאת סבינה שביד.

- א.** בחרו ביצירה אחת המוזכרת באחד מן המאמרים האלה. תארו את היצירה בקצרה והסבירו באמצעותה עם אילו שאלות זהות האומנית מתמודדת. (9 נקודות)
- ב.** הסבירו כיצד בא לידי ביטוי היצירה שבחרתם בסעיף א ציטוט של יצירת אומנות אן סמל אן דימוי מן המקורות הדתיים. (9 נקודות)

פרק רביעי – העמקה בתקופה או בנושא (18 נקודות)

בפרק זה חמישה נושאים:

א. אומנות קלאסית ב. אומנות הרנסנס ג. אומנות הבארוק ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית ה. אומנות האסלאם
עליכם לבחור בנושא שלמדתם עליו בהעמקה, ולענות על אחת מן השאלות בנושא זה.

א. אומנות קלאסית – יוון ורומא בעת העתיקה

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 13–15 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

13. א. הסבירו מהו "אֲרִיֶדֶר" (סדר) יווני ומה הם מרכיביו. ציינו מה הם שלושת סוגי האורדר במקדש היווני ותארו את המאפיינים של אחד מהם. (9 נקודות)

ב. בחרו מבנה מקדש שעשוי על פי אורדר מסוים. ציינו את שם המקדש. תארו כיצד האורדר בא לידי ביטוי במבנה. (9 נקודות)

14. אידיאליזציה בתקופה הקלאסית

א. בפיסול יווני ורומי נהגו ליצור אידיאליזציה של הגוף האנושי.

בחרו בפסל מן התקופה הקלאסית ותארו אותו בקצרה. (9 נקודות)

ב. הסבירו את תפקיד האידיאליזציה של הגוף האנושי בתקופה הקלאסית, וציינו כיצד האידיאליזציה באה לידי ביטוי בפסל שתיארתם בסעיף א. (9 נקודות)

15. א. בחרו ביצירה מן התקופה הקלאסית שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה. תארו בקצרה את היצירה שבחרתם, והסבירו כיצד באים לידי ביטוי ביצירה זו שניים מן המאפיינים של האומנות הקלאסית. (9 נקודות)

ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.

ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שתיארתם בסעיף א. בתשובתכם הסבירו כיצד באים לידי ביטוי מאפייני התקופה (דימויים, כלים, ביגוד ועוד) בכל אחת מן היצירות. (9 נקודות)

ב. אומנות הרנסנס

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 16–18 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

16. בתקופת הרנסנס נהגו לתאר ביצירות אומנות סצנות מן התנ"ך ומן הברית החדשה.
- א. בחרו ביצירה מתקופת הרנסנס המתארת סצנה מן התנ"ך או מן הברית החדשה. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. (9 נקודות)
- ב. הסבירו כיצד שניים מעקרונות הרנסנס באים לידי ביטוי ביצירה שתיארתם בסעיף א. (9 נקודות)
17. משמעות המילה **רנסנס** היא "לידה מחדש". אומני הרנסנס ראו באומנותם החיאה של האומנות הקלאסית.
- א. הסבירו באמצעות שני מאפיינים של אומנות הרנסנס כיצד באה לידי ביטוי החייאת האומנות הקלאסית. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה מתקופת הרנסנס. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד באה לידי ביטוי החייאת האומנות הקלאסית ביצירה שבחרתם. (9 נקודות)
18. א. בחרו ביצירה מתקופת הרנסנס שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה. תארו בקצרה את היצירה שבחרתם, והסבירו כיצד באים לידי ביטוי ביצירה זו שניים מן המאפיינים של אומנות הרנסנס. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
- ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שתיארתם בסעיף א. בתשובתכם הסבירו כיצד באים לידי ביטוי מאפייני התקופה (כלים, ביגוד, פעולות ועוד) בכל אחת מן היצירות. (9 נקודות)

ג. אומנות הבארוק

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 19 – 21 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

19. תקופת הבארוק מתאפיינת בדרמטיות, ברגש ובדינמיות, והם באים לידי ביטוי בציור, בפיסול ובאדריכלות.
- א. בחרו ביצירת אומנות או ביצירה אדריכלית אחת המשקפת אמירה זאת. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה. תארו את היצירה בקצרה, והסבירו מדוע בחרתם דווקא ביצירה זו. (9 נקודות)
- ב. מדוע לדעתכם בחר האומן להשתמש במאפיינים אלה (דרמטיות, רגש ודינמיות), וכיצד הם באים לידי ביטוי ביצירתו? (9 נקודות)
20. ריאליזם הוא אחד ממאפייני הבארוק.
- א. הסבירו כיצד ריאליזם בא לידי ביטוי ביצירות מתקופת הבארוק. בתשובתכם התבססו על שלושה אמצעים אומנותיים שבעזרתם נוצר הרושם הריאליסטי ביצירות. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה אחת מתקופת הבארוק. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו באמצעות שני אמצעים אומנותיים שציינתם בסעיף א, כיצד תחושת הריאליזם באה לידי ביטוי ביצירה שבחרתם. (9 נקודות)
21. א. בחרו ביצירה מתקופת הבארוק שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה. תארו בקצרה את היצירה שבחרתם, והסבירו כיצד באים לידי ביטוי ביצירה זו שניים מן המאפיינים של אומנות הבארוק. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט־מודרנית או העכשווית שעוסקת בחיי היום־יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שתארתם בסעיף א. בתשובתכם הסבירו כיצד באים לידי ביטוי מאפייני התקופה (כלים, ביגוד, פעולות ועוד) בכל אחת מן היצירות. (9 נקודות)

ד. אומנות יהודית – תרבות חזותית

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 22–24 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

22. אומנות העיטור והקישוט של פנים בתי כנסת מאז ועד ימינו

- א. בחרו בבית כנסת שיש בו עיטור רצפה או עיטור קיר או עיטור חלון.
ציינו את שם בית הכנסת, את מיקומו ופריט מעוטר שיש בו.
הסבירו מהו התפקיד של העיטור במבנה של בית הכנסת. (9 נקודות)
- ב. תארו את העיטור שציינתם בסעיף א.
בחרו בדימוי אחד מן העיטור והסבירו את משמעותו. (9 נקודות)

23. טקסים ומנהגים

- א. בחרו ביצירה המתארת טקס דתי הקשור לחגי ישראל או למעגל החיים.
ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
הסבירו את הקשר של האומן לטקס המתואר ביצירה. (9 נקודות)
- ב. לדעתכם, מהי עמדתו של האומן כלפי הטקס המתואר ביצירתו?
הסבירו כיצד עמדתו של האומן באה לידי ביטוי באמצעות שני דימויים או אמצעים אומנותיים מן היצירה. (9 נקודות)

24. א. בחרו ביצירה מן האומנות היהודית העוסקת בחיי היום-יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה.

- תארו בקצרה את היצירה שבחרתם, והסבירו כיצד התרבות היהודית באה לידי ביטוי ביצירה זו. (9 נקודות)
- ב. בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט-מודרנית או העכשווית העוסקת בחיי היום-יום או בתרבות הפנאי.
ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה.
ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שתארתם בסעיף א. בתשובתכם הסבירו כיצד באים לידי ביטוי מאפייני התקופה (כלים, ביגוד, פעולות ועוד) בכל אחת מן היצירות. (9 נקודות)

ה. אומנות האסלאם

אם בחרתם בנושא זה, ענו על אחת מן השאלות 25–27 (18 נקודות).

שימו לב: אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

25. **א.** הסבירו מהי "ערבסקה". (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה שיש בה ערבסקה. ציינו את שם היצירה ואת מיקום היצירה, ותארו אותה בקצרה. הסבירו כיצד בערבסקה זו בא לידי ביטוי רעיון דתי של האסלאם. (9 נקודות)
26. קליגרפיה באומנות האסלאם
- א.** באומנות האסלאם יש שימוש נרחב בקליגרפיה. הסבירו את ההתפתחות של מוטיב הקליגרפיה כאמצעי אומנותי באסלאם. (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה שיש בה מוטיבים קליגרפיים. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה (אם ידועים). אם היצירה שבחרתם היא במבנה, ציינו את שם המבנה ואת מיקומו. תארו את היצירה בקצרה. בתיאורכם התייחסו לאופן השילוב של המוטיב הקליגרפי ביצירה. (9 נקודות)
27. **א.** בחרו ביצירה מאומנות האסלאם שעוסקת בחיי היום-יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה (אם ידועים). תארו בקצרה את היצירה שבחרתם, והסבירו כיצד באים לידי ביטוי ביצירה זו שניים מן המאפיינים של אומנות האסלאם. (9 נקודות)
- ב.** בחרו ביצירה מן התקופה המודרנית או הפוסט-מודרנית או העכשווית שעוסקת בחיי היום-יום או בתרבות הפנאי. ציינו את שם האומן ואת שם היצירה, ותארו אותה בקצרה. ציינו נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בינה ובין היצירה שתיארתם בסעיף א. בתשובתכם הסבירו כיצד באים לידי הביטוי מאפייני התקופה (כלים, ביגוד, פעולות ועוד) בכל אחת מן היצירות. (9 נקודות)

בהצלחה!

נספח לשאלה 1

תמונה 1 – אלון קדם, ייחור, שמן על בד, 200x160 ס"מ, 2023.
(כל הזכויות שמורות לאלון קדם)

נספח לשאלה 2

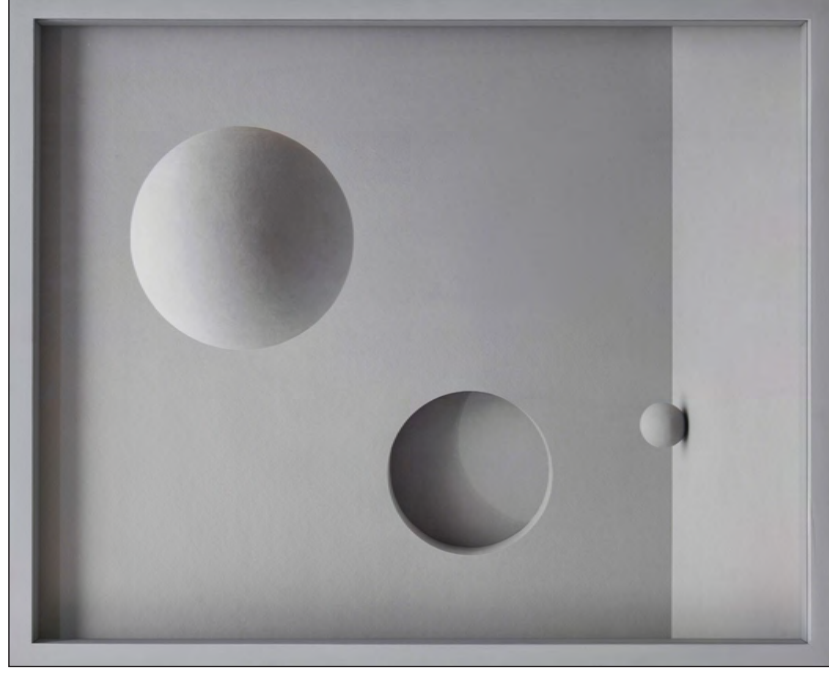

תמונה 2 – נובויה ימגוצ'י, חיי טיפה, פלדת אל-חלד, 16x80x35, 2008.
(כל הזכויות שמורות לנובויה ימגוצ'י)

נספח לשאלה 3

תמונה 3 – ליאת אלבלינג, ללכת לאיבוד, 2015.

תמונה 4 – ליאת אלבלינג, אחת שתיים שלוש, 2015.
(כל הזכויות שמורות לליאת אלבלינג)

נספח לשאלה 4

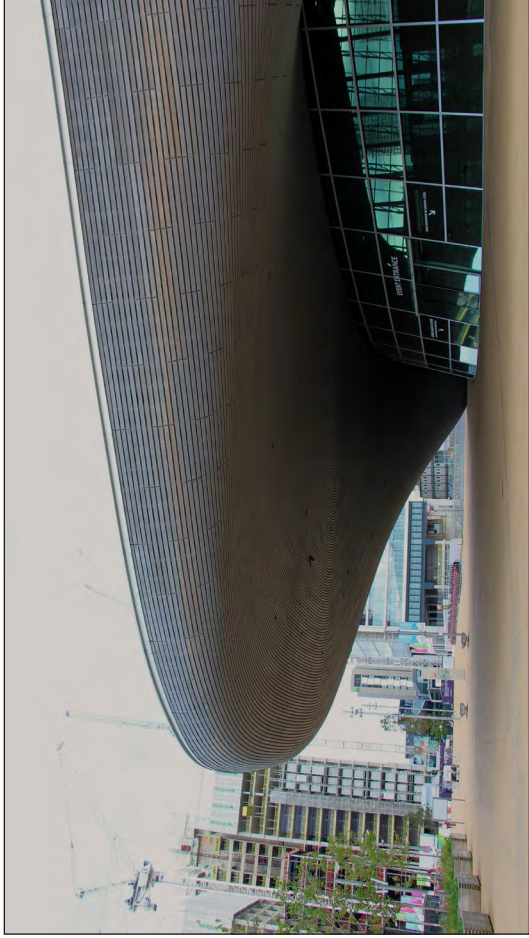

Photo by Fred Romero, Wikimedia Commons

תמונה 5

Photo by Samuel Regan-Asante on Unsplash

תמונה 6

Photo by Rick Ligthelm, Wikimedia

תמונה 7

תמונות 5-7 – זהא חדיד, מרכז ספורט המים, לונדון, 2008-2011.